

XII. Listiny

Listina je písemnost, která „podává v určitých pevných ale vyvíjejících se formách svědectví o právním jednání“, přičemž respektuje „zvláštnosti dané dobou, místem, věcí a osobami, jichž se týká“.⁵⁷ Studium listin se zabývá speciální obor – diplomatika. Oba dva termíny přitom souvisejí s latinským označením pro listinu – *diploma, atis, n.* Jako příklad listiny uvádím dokument, který je jedním z nejvýznamnějších pro české církevní dějiny, neboť dokládá povýšení pražského biskupství na arcibiskupství.

57 HLAVÁČEK, I. a kol. *Vademecum pomocných věd historických*. Jinočany: H+H, 2002, s. 206. ISBN 80-7319-004-4.

Povýšení pražského biskupství na arcibiskupství

Ecclesia Pragensis in metropolitanam erigitur, eidemque Litomyšlensis ac Olomucensis ecclesiae subiciuntur

.CL.

Avinione, 1344 Aprilis 30.

Clemens episcopus, s. s. d., ad p. r. m. Ex superne providencia maiestatis Romanus pontifex, constitutus in superne specula dignitatis, circa gregem dominicum sue cure commissum et ecclesiarum profectum, prout ex debito eidem incumbit officii pastoralis, diligenter prospicit et intendit et ecclesiarum ipsarum statum mutat et honorem accrescit, prout ipsarum ecclesiarum et locorum requirit necessitas, cause suadent rationabiles, catholici populi augmentum exoptulat et salus exigit animarum. Sane quidem pro parte ch. in Ch. f. n. Johannis, regis Boemie illustris, et d. f. n. v. Karoli, marchionis Moraviensis, primogeniti sui, coram nobis et fratribus nostris, sancte Romane ecclesie cardinalibus, expositum extitit reverenter, quod Pragensis per decem et Olomucensis ecclesie ipsarumque civitates et dioceses in regno Boemie consistentes, que de Maguntina provincia existebant et subiacebant iure metropolitico archiepiscopo Maguntino, qui est pro tempore, ac ecclesie Maguntine eidem, a civitate Maguntina per duodecim dietas vel circa distabant, et quod incole dicti regni, qui locuntur idioma slavonicum omnino diversum et non intelligibile incolis aliorum episcopatum dicte provincie, qui purum idioma theotonicum loqui noscuntur, sunt omnino diversi in idiomate ab eisdem (...) Quare pro parte ipsorum regis et primogeniti fuit nobis humiliter supplicatum, ut dictas Pragensem et Olomucensem ecclesias ab omni dominio et potestate dictorum archiepiscopi et ecclesie Maguntine eximere ipsamque ecclesiam Pragensem in metropolitanam et aliquas ecclesias in eisdem diocesibus sic diffusis in cathedrales erigere illasque ac praefatam Olomucensem ecclesiam dicte Pragensi ecclesie metropolitico iure subicere auctoritate apostolica dignemur. (...) ecclesiam, civitatem et diocesim Pragensem predictas de ipsorum fratrum consilio et apostolice plenitudine potestatis auctoritate apostolica et ex certa nostra sciencia ab omni iurisdiccione, potestate ac subiectione archiepiscopi, qui est pro tempore, et dd. ff. capituli ecclesie Maguntine exnunc eximentes penitus et totaliter liberantes ac eam soli Romane ecclesie de cetero subiacere immediate perpetuo decernentes ipsam Pragensem ecclesiam (...) in metropolitanam erigimus (...)

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum exempcionum, liberacionis, ereccionum, subieccionis, voluntatis, inhibicionis et constitucionum infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignacionem omnipotentis dei et beatorum Petri et Pauli, apostolorum eius, se noverit incursum. D. Auinione II Kal. Maii p. n. a. secundo.

(*Acta Clementis VI. pontificis Romani 1342–1352*. Ed. L. Clicman. Praga: Typis Gregerianis, 1903, č. 363, s. 209–211.)

Slovní zásoba

s. s. d. = servus servorum Domini⁵⁸

ad p. r. m. = ad perpetuam rei memoriam

specula, ae, f. – výšina

grex, gregis, m. – stádo (tj. lid)

prout – podle toho jak, jak

requiro, ere, quisivi, quisitum – požadovat, vyžadovat

salus, utis, f. – spása

ch. in Ch. f. n. = charissimus in Christo filius noster

d. f. n. v. = dilectus filius nobilis vir

marchio, onis, m. – markrabě

primogenitus, a, um – prvorozený

exsisto (existo), ere, extiti (extiti), — stát se, vyvstat, vzejít

dioecesis, is, f. – diecéze

consisto, ere, stiti, — mít někde místo

disto, are – být vzdálen

idioma, atis, n. – mluva, nářečí

episcopatus, us, m. – biskupství

theutonicus, a, um – německý

supplico, are, avi, atum – (pokorně) prosit

eximo, ere, emi, emptum – vynímat

cathedralis ecclesia – katedrála

dd. ff. = dilecti filii (sg.) nebo dilectorum filiorum (pl.)

inhibicio = inhibitio, onis, f. – omezení

infringo, ere, fregi, fractum – přestoupit, porušit

temerarius, a, um – opovážlivý, nerozumný, nerozvážný

⁵⁸ Zkratky v této listině: *Acta Clementis VI. pontificis Romani 1342–1352*. Ed. L. Clicman. Praga: Typis Gregerianis, 1903, č. 363, s. XIII–XIV.

praesumo, ere, sumpsi, sumptum – odvažovat se
p. n. a. = pontificatus nostri anno